

Ἐπεροφ κατὰ τὴν γένησιν τοῦ Σωτῆρος

Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς, καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὐ δέργη
ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὥμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ
μεγάλης βουλῆς ἔγγελος. Ταῦθ' ὁ μεγαλοφωνότατος, τῶν
προφητῶν Ἰωάννας διὰ τοῦ πνεύματος ἡμῖν προηγύρισεν·
ὅ γάρ συνάρχος καὶ συναίδιος λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ πρὸ αἰώ-
νων ἐκ πτερὸς γεννηθεὶς, σήμερον γεννᾶται ἐπὶ γῆς ἐκ μητ-
ρὸς, ἐν φάτνῃ ἀνακλινόμενος, καὶ ἐν ἀγκάλαις αὐτῆς βεζαύ-
μενος· ἔχει μὲν, ἀνάρχως παρὰ πατρὸς συναρχού· ἐνταῦθα
δὲ, ἐν χρόνῳ παρὰ μητρὸς ἀπειράνδρου· ἕνω μὲν, μόνος ἐκ
μόνου κάτω δὲ, μόνος ἐκ μόνης· ἄνω μὲν, ἐν κόλποις τοῦ
πατρὸς προσιώνιος· κάτω δὲ, παιδίον ἐν ἀγκάλαις μητρὸς
βασταζόμενος. Παιδίον, φησίν, ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς, καὶ
ἐδόθη ἡμῖν· τί οὖν ποθ' ἡμῖν βούλεται εἰπεῖν τὸ, ἐδόθη ἡμῖν,
τῷ λόγῳ οὗτως ἐπεισαγόμενον; Ή διτὶ παιδίον μὲν τὴν ἐμὴν
οἰκουνόμων σωτηρίαν, ὡς ἀπαθής μὲν ἀν τῇ θεότητι, παθη-
τὸς δὲ γενόμενος ἀνθρωπότητι, ἀτε δὴ ἐκῶν τὴν ἡμετέρην
σάρκα προσειληφώς· κενώσας γάρ ἐχτὸν καὶ τὴν τοῦ δού-
λου μορφὴν προσλάβων, σύμμορφον ἐμὲ τῆς οἰκείας ἀπειρ-
γάσσατο δέξιος· τοῦτο γάρ φησί καὶ Παῦλος ὁ τῶν Ἀποστό-
λων ἀκρότατος, ἡμῶν, εἰπὼν, τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑ-
πάρχει· υἱὸς δὲ αὐτὸν, · ἀτε δὴ καὶ πρὶν γεννηθῆναι συ-
νάρχος ἀν τῷ πατρί· Φέρει δὲ καὶ ἐπ' ὥμους ἀργὴν, του-
τέστι τὴν Ἐκκλησίαν· τῆς αὐτός ἐξιο καφαλή· Ἐκκλησίαν δὲ
τίνα θέλει ὁ λόγος ἐνταῦθα; Ή τὸ συντετριμμένον καὶ ὀρειά-
λωτον· ὁ ζητήσας ἐπιμελῶς, ἀναῦρε· καὶ ἀνευρὼν, ἐπ' ὥ-
μουν ἀνέλαβε· καὶ ἀναλαβὼν, προείγαγε τῷ πατρὶ· καὶ προ-
πειργάγων, ταῖς οὐρανίαις φυνῆψε δυνάρεστο. Καλεῖται δὲ ρό-

διομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς διγγελος· δ' γάρ πρὸ αἰώνων
εὑδόκησε περὶ τῆς ἐνανθρωπίσσεως αὐτοῦ δι πατήρ, τοῦθ' ἅμ·
αὐτὸς γεγονὼς, τὴν εὑδοκίαν τοῖς ἀνθρώποις εὐηγγελίσατο,
σύμβουλος ὧν, θεὸς ἴσχυρὸς, ἔξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης,
πατήρ τοῦ μελλοντος αἰῶνος· σύμβουλος μὲν, ὃν σύμφυτος
δὲν, καὶ συνάναρχος τῷ πατρὶ, οὐκ ἦν ὅτε οὐκ ἦν μετ' αὐτοῦ,
εἰ καὶ ἐπ' ἑσχάτων, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου
κατελθὼν, προσεύκληψ τὸ ἡμέτερον φύραμα, ἐν ὁμοιώματι
ἀνθρώπων γενόμενος· ἀλλ' ἄνω μὲν ἦν ἐκεῖ θεὸς ἴσχυρὸς,
κάτω δὲ τελεις ἀνθρώπος, ἐν δύσι διοξαζόμενος φύσεσιν
ἄνωθεν μὲν, ἔξουσιαστὴς, τῷ πατρὶ ἰσοδύναμος· κάτω δὲ,
ὑπέκμοις μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, φαπιζόμενος
μὲν καὶ ὑβριζόμενος, καὶ τελευτῶν ὡς; ἀνθρώπος προστηλού-
μενος, ἀπαθῆς δὲ διως διιχμείνας θεότητι· πῶς γάρ διάνε-
φοιτήτως ὄντανόθεν φοιτήσαις, καὶ μηδέποτε τῶν κόλπων
τοῦ πατρὸς χωρισθείς; καὶ τοι γάρ τοῦ χρόνου πληρωθέν-
τος, ἥμιν ἐπεδίμησεν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τόπου τόπον μεταμεῖψε
πιστεύεται, οὐμενουν· ἀλλὰ φύσιν τὴν ἐμὴν περιθέμενος,
ὁρθηνάι μοι κατεδέξατο, ἀόρατος διως ὑπάρχων τῇ φύσει,
οὐδ' ἀρχὴν ἐκ τόπου λαβὼν τοῦ εἶναι θεὸς, ἀλλ' ἐφ' ἣ φα-
νῆναι ἀνθρώποις ὡς; ἀνθρώπος, τὴν τοῦ ἀνθρώπου ταπεινό-
τητα περικείμενος, ἀφανῆς ὧν ἄλλως καὶ ἀπρόσιτος τῇ θεό-
τητι· διὸ καὶ λόγον προσαγορεύει μάντον ἡ γραφὴ, ἡ μᾶλλον
εἰπεῖτ, μίδον, λόγον, ἀπαύγασμα· τὸ μὲν τὸ ὄμοούσιον, καὶ
διεδρυνόν εἶναι τῷ πατρὶ ἥμας· ἐκπαιδεύουσα· τὸ δὲ, τὸ κα-
τὰ τὴν γέννησιν ἀπαθῆς τὸ πρὸ τῶν αἰώνων διδάσκουεα·
ἀπεύγασμα δὲ, ὡς συνάναρχον ἐκείνῳ καὶ συναίδιον ἐκείνῳ
μὲν ὃς ἀναγκαῖως ἀκολουθεῖ τὸν αὐτὸν τῇ οὐσίᾳ τῷ πατρὶ^{γεννηθῆναι· τοῦτο δὲ, τὸ κατὰ τὴν γέννησιν ἀπαθῆς ἥμιν}
ἀργεῖται· ὃς γάρ δι προφορικὸς οὗτος λόγος ἀπαθῶς ἐκ τοῦ

διμετέρου γεννήται νοός· αύτω καὶ ὁ πατὴρ ἀπαθῶς ἔγεννη-
σε τὸν μίον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ γεννήσει καὶ χρόνῳ θεωρεῖ-
ται διαφορὰ μίοι πρὸς πετέρα κατά γε τὸ πρότερον τοῦ καὶ
δευτέρου, καὶ τοῦθ' ὑπούλως παραιρεῖται τὸ σύγχρονον, οὐκ
μητὶ τις ὑπολάβῃ τῷ χρόνῳ τὸν μίον γενέσθαι δευτέρου τοῦ πα-
τρὸς; ἀπεύγασμα αὐτὸν προστηρευεις· τὸ γὰρ ἀπεύγασμα
ἄλλου τυγχάνει τικτόμενον, ἀλλ' οὐδέποτ', οὐδὲ κατ' ἀ-
σύνοιν εἴδει χωρίζομενον· ἀλλ' ἕμα ὁ δίσκος τοῦ δρίζον-
τος διπεράχωψ, καὶ τὸ φῶ; ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἔχ-
πλασται, τὸ αὐτὸν καὶ ἀγγελος τοῖς ἀνθρώποις γενόμενον. Εἴ-
χομεν τοίνυν, ὅσον οἶν τε καταληπτὸν ἐν τῷ μυστηρίῳ, ἐκ
μὲν τοῦ ἀπευγάσματος, τὸ συνάναργον· ἐκ δὲ τοῦ λόγου, τὸ
κατὰ τὴν προάναρχον γέννησιν ἀπαθές· ἐκ δὲ τῆς μίότητος,
τὸ φυεούσιον καὶ ὄμοθρον.

Τοῦτο τοίνυν τὸν ἓνα τῆς τριάδος ὄρῶντες σήμερον οἱ
ἄγγελοι ἐν φάνη ἀνακλινόμενον, καὶ ὑπὸ χειρῶν μητρὸς
ἀπειράνθρου σπαργανούμενον, ὑμνοὶς θεοπρεπέσι γεραίρομεν·
οἵτε Μάγοι, ήγερόν τῷ ἀστέρι χρησάμενοι, δῶρα προσφέ-
ρουσι, καὶ οἱ παιμένες τῷ θεύματι ἐκπληττόμενοι, εὐλαβῶς;
πρὸς τὸ γιγνόμενον ἀφορῶσιν. Ήρώδης δὲ μόνος μαίνεται,
καὶ τῷ φωτῆρι ἐπιβουλεύων, θανάτῳ ζημιοῖς πολυάριθμον
νηπιότητα· ἀλλ' ἡρεῖς γε μετὰ τῶν πιστεύοντων ἴσχμενοι,
δῶρα καὶ αὐτοῖς τῷ καθ' ἡμᾶς πτωχεύσαντι δι' ἡμᾶς προ-
σενέγκωμεν, οὐ λιθανωτὸν, σὺ χρυσὸν, οὐ σμύρναν, οὐδὲ ἀλ-
λο τι τῶν πολυτελῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἣν ἡ μάλιστα προσῆκον τῷ
πάστοις ὅλης ἐπέκεινα· καὶ ὑπὲρ ἀνεγράντες ἡμᾶς ἐδιδεξαν
ἀγγελοι. Αὕτη ἐν ὄφιστοι; θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀν-
θρώποις εὐδοκία.

Ἄλλα ταῦτα μὲν καὶ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῇ κατὰ Χριστὸν
πολεστείσι εμνυνομένοις ὑπέρχει πιστὲ καὶ αὐθεόσια· τὸ

μὲν, ὅτι τὸ δέ σὺν Εἰρουπῶν προηγορευμένον ἀπεκαλύφθη
μητρόφυλλον, ὅτι τὸ τὸν προεπιγγελμένων πλήρωμα
εὑρέσῃ τοῖς ἀνδρώποις σωτήριον· ἐμῦν δὲ τοῖς
πολιτευόμενοι τοῦ πεδουντηρίτου δῆμους σου ἀγαλ-
λαγήσεις τὰς μὲν γάρ εἰσιν ἀναβρύνεσθαι· εἰ
γάλαγήσεις τὰς δὲ τὰς τῆς αὐτῆς ἀρετῆς καὶ
πολιτευόμενοι τοῦ πεδουντηρίτου δῆμους σεμνούς
εἰς τὴν πολιτικῆς εὐεξίας προστασίαν· τὰς δὲ τὰς μὲν γάρ εἴκε-
δε δίποις ποτὲ, καὶ τὰς δὲ τὰς τῆς αὐτῆς πολιτευόμενοι
τοῦ πεδουντηρίτου δῆμους τὸν βίον διάγουσιν·
τὰς δὲ δέργας δύσιν, ποτίνας· Ήγεμόνος ἀρετὴ, τίγεμῶν
τηρίτης· προτερίτης, ταῦτα τὰς μὲν γάρ εἴκεστα καὶ τοῖς κοινοῖς
τοῦ πεδουντηρίτου δῆμους ποτέ, τοῖς δὲ, οὐδὲν μελέτην
τοῦ πεδουντηρίτου δῆμους πρόσδον ποιουμένην· ἐῶ δὲ λέ-
γει τοῦ πεδουντηρίτου δῆμου, ιδίᾳ τε καὶ κοινῇ ὁρθῆς ποιη-
σμούντος τοῦ πεδουντηρίτου δῆμου· ραλισθ' Ήγεμόνος ἀγαθῶν ἐπίση-
μην γενέσεις γένεσις· διό, καὶ ἐφ' ὧ παρά τε τοῖς νῦν καὶ
τοῖς παλαιοῖς γενεράτοις, τοῦτ' ἔστιν, ὡς ἂν ἔγωγε εἶποιμι,
ὅτι πᾶσα πάντων τῶν φειδεῖ τὴν τίγεμονεύοντων ὁρθῆς τῆς
τρελαιας; ποιουσάμενος πρόνοιαν· δεῖ γάρ δῆπου τὸν χρηστὸν
τίγεμόνα καὶ πάντα μὲν πράττειν καλῶς, μάλιστα δὲ πάν-
τα, ἐφ' εἰς εὐγένης δίποις παρά πάσσαν τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ
ποιουσάμενον ποθ' ὑστερὸν, οἷα εἰσὶ τὰ ἀλμυρώπινα, φρεντίζειν,
δέκας χρηστὸς· ὑπὸ τῶν ἀρχομένων εἰς ἀπαντα τὸν πιλάκα
μαρτυρηθήσεται· οὐδὲ ταῖς τῶν παρόντων τιμαῖς ἥδεσθαι,
δεον ταῖς τῶν ἀπόντων εὐχημίσις σεμνύνεσθαι· τὰς μὲν γάρ,
εἴποι τις ἀνίσως καὶ ἀνάγκης πολλάκις γενέσθαι· ἐνδέχεσθαι·
τὸν δὲ τὰς εὐλογίας ἀδεκάστους δι χρόνος ἀπέδειξε· καὶ ταῦ-
τα μὲν εἰς περί τινος τῶν ποτε διακρεψάντων λέγειν εἰσιν.

στὰ, ἀλλὰ περὶ σοῦ οὐδὲ τῷ μᾶλιστα περὶ τούτων ἔχει-
Εολογουμένω, καὶ νῦν γε πραττόμενα, καὶ τοῖς ὑστερον, ὡς
εἰκὸς, ἐπαδόμενα, ἀναντίφηται γίγνεται· τίς γάρ καὶ πάν-
ταν μὲν τῶν ἀρχομένων, μᾶλιστα δὲ τῶν φειρακίων ἥμεν
οὐκ ἂν πατέρας σε γενέσθαι ὄμολογήσει; τοῦτο δὲ θρολογή-
σας, πῶς οὐλαὶ καὶ τὸ χρηστὸν τῇ τοῦ πατρὸς προσῆγο-
ρίᾳ προσθεῖται; καὶ γάρ εοι καὶ τοῦτο οὐχ ἕττον τῶν ἄλλων
περιεσπασθεσσαν· τέος γάρ οὗ, τῷ εἰδότι, ὡς θάτερον πάρει
Θάτερόν ἔστιν ἀτελὲς; διὸ καὶ Όμηρός τῷ ποιητῇ οὐκ ἀπέ-
γραψε πατέρας τῶν ἀρχομένων ἀπλῶς τὸν ἀρχοντα προστι-
κεῖν· καίτοι τίποτ' ἀν αὖθιστοις τούτου θεότερον ἔνο-
μει; ἀλλὰ καὶ τὸ θῆπιον φέρων προείθυκε τῷ πατρὶ, γονεῖ.
οι τε ἄμει καὶ Ήγεμόσιν ἀγρόδοις ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τὴν προσ-
γορίαν· ειώτην ήγησάμενος πρέπειν.

Βανφόδος δὲντούτοις καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἀπε-
φίνετο, φιλακτήρας πάλι· ἀξιῶν χαίρειν μᾶλλον, ἢ τοῖς σκάπ-
τραις τοὺς Ήγεμόνας, τῷ μὲν φόβῳ τὴν ἐπιείκειαν, τῇ δὲ
ἀπειλῇ τὴν ἐλπίδα, ὡς οἱ παῖδες τῶν ιατρῶν μελιτι τοῖς νοσοῦ-
σι τὰ φάρμακα, δενσαντας· δεῖ γάρ δή που τοὺς τῆς κρείστο-
νος μοίρας τετυγχότας μηδέποθ' ἐτέρως, ἢ τῷ εὖ ποιεῖν, τοί
θεῷ προσκριπτο προσοικειοῦσθαι, δεικνύειν τὸ δραστικόν·
διπερ. σύγ', εὑμενέστατε καὶ ἐπιεικέστατα Ήγεμών, ἐπὶ πολ-
λῶν ἀνεράνης· καὶ ἐς δεῦρο ἐπιδειξόμενος, καὶ εἰς τοὺς τὸν
παρὰ πᾶσαν ἐπιδειξόμενος τὴν ἀργῆν.

Διὸ οἵτε νεολαία, ἐφ' οἷς τε νῦν ἐναργῶς, τὸ δὲ πλέον καὶ
προσδοκάμενον, μέγ' ἐρθης γενόμενος ὅφελος· διτε Κλῆρος
ἄπας μετὰ τῆς Γαρουσίας, καὶ ξύμπαν ὄμοιομεδὸν τὸ οὐπή-
μενον, ἀσκερ πάλαι ηὔχοντο ιδόντες ήμερος, κοινὴν δὴ της χρ-
ονίαν επησάμενος τῷ ἀρχιποίμενος προεξάρχοντος, εὔχοντας
Ζάρων, καὶ τ. λ. π.

*Βερού κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος αὐθίς ἀρδοσσαῖς.

Ἐπεφάνη, ἐν τῷ χρόμῳ ἡ ἡμέρα εἰώθις ἔκεινη τῇδεν ἡ σαι-
τήρος, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ὡς ἐκ ζωφεροῦ τοῦ ὄρ-
ῶντος ἐβανέτειλεν σκήμαρον, ταῖς γρυποιαδέσιν ἀκριτοῖς τὴν
σωτηρίαν ἑμῖν ἐκ περιθρομῆς καττυγάζων· ὃ γάρ λαὸς ὁ ἐν-
σκότη τῆς ἀγνοίας καθήμενος, εἶδε φός μέγα, οὐκ ἕσσος δὴ
τὸ ὄλικοις ὄρθμενον ἀφίσαλμα; , καὶ πρὸς τὰς θλης μετέ-
χοντας ἀδηγοῦν τοὺς δρῶντας· ἀλλ' ὁ νοερὸν ὅλως ὅτι, εἰς
τὰν τῶν ἀκαταλήπτων γνῶσιν γειραγωγεῖ τοὺς πιστεύοντας,
ἐκ δουλείας τε καὶ φύσιᾶς εἰς ἐλευθερίαν καὶ αἱρθαρίαν
ἔπεγοντα καὶ εἰσάγον· δεῖ γάρ δὴ τὸ φθαρτὸν τοῦτο κατὰ
τὸν Θεόσοφον Παῦλον εἰς αἱρθαρίαν μεταβαλέσθαι, καὶ τὸ
θρητὸν τοῦτο ἀθανασίαν εὑρέσθαι· διὸ δὴ καὶ παντὸς λόγου
ἔπεκενά δοτι τὸ γιγνόμενον, εἴματα φθαρτὸν εἰς αἱρθαρίαν
μεταποιούμενον, καὶ σῶμα θυητὸν θανάτου νόμον ἀρνούμενον,
τοῖς τῆς ἀθανασίας ἄνθεσι στεφανούμενον· πένθος εἰς χα-
ρὴν καταληξεῖν, καὶ συμφορᾶς εὐθυμία γεγενημένη διάδο-
χος. Οὐκέτι τοίνυν οὔτ' ὄφις τοῦ λοιποῦ, τοιχωρυχήσας τὴν
ἐν τῷ Ηραρθίσιῳ ἀπόλαυσιν, λιχτεύσει τὸν ἀπόλαυσοντα·
οὕτ' Ἀδης, ἐπ' ἀδείας τὰς πύλας ἀνοίξας, ξύμπαν ὑποδέ-
ξεται τὸ ἀνθρώπινον, εὐδεμιᾶς ἀπλῶς ἡλικίας φειδόμενος·
Θάνατος· γάρ τέ ἀνθρώπων ἐλαύνεται, καὶ Ἀδης πολυχρόνιον
ἀποτίνεται δυναστίαν· ὁ δὲ ἀνθρωπὸς ὁ πέλαις ἐκ παραβά-
σεως πεπτωκὼς εἰς δουλείαν, οὗτος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρό-
νων τῇ τῆς χάριτος δωρεᾷ βιστιλεύει διδάσκεται· καὶ σὸν
θύτῳ ἡ φύσις ἀπασκεινούργεῖται, καὶ τοῦθ' ἡμᾶς Ἀπο-
στολικὴ γλῶσσα οὐ πάνεται, λέγουσα, ἐν Χριστῷ καινῆ
κτίσις, τὰ ἀργαῖα παρῆλθεν, ιδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά·
τις σοφὸς καὶ συγγειει ταῦτα; κάτεισι γάρ εἰς ἀδεου ὁ θεάν-

Ωμονος θίστως, μηδεποτε μὲν φαινόμενος, τὸ ὑπὲρ ἀνθρώπων δὲ κριτήμενος· καὶ εὗτα τῇ μὲν αρχῇ δελεᾶς τὸν Θάνκτον, τῇ δὲ θαύτῃ, καθαλῶν αὐτοῦ τὰ βασιλεῖα, ἐξαρτῆσαι τὸν ἀνθρώπουν· καὶ δις τὸ πλευρώμενον ἐπ' ὄψιν ἀρόμενος, προσκύγαγε τῷ πατρί. Εἴτείθεν οὖν ἀποκεκλεισμένων τῶν τοῦ φίδου πυλῶν παντελῆς, πνοίη γέ ὁ ωραῖος· καὶ δρόμος πρὸς ἔκεινον συγνάς τῶν πίστει καὶ δικαιεσύνῃ πρὸς ἔκεινον ἀνυψουμένων· καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἀπεργάσατο σήμερον ἡ τριτάρας ἐκ νεκρῶν τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίσαν καὶ τῷ κόσμῳ μὲν παντὶ δωρουμένη, ήμιν δὲ τοῖς καὶ ὑπὸ τῷ κρατικῷ σου αἰτίπτρῳ εὐθυνουμένοις καὶ μᾶλλον, ὡς ἀφορμὴν συλλεγῆναι ἐνταῦθα σήμερον παρασχοῦσα.

Σὺ τοίνυν, ἡγεμόνων ἀγλαΐσμα, ἀρον χύλον τοὺς ὅρθιαλμούς σου, καὶ ἐδε συνχυμένη τὰ τέκνα σου, σὺς ἡ παροῦσα λαμπροφόρος παντήγυρις συναγένετον, οὐγγάπως ἀρχαῖον ἔθιστον, καλῶς ἔχοντος, συγγειρήσοντας, ἀλλὰ καὶ ὃν εὖ ποπόνθασιν, εὐχαριστήριας θύσοντας· εἰ γὰρ καὶ πᾶς σύλλογος χριστεπώνυμος ἐν ταύτῃ τῇ λαμπρᾷ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως ἀγέλλεται ἱερτάζων, καὶ ἱερτάζει ἀγαλλιώμενος, ἀλλ' ὁ πιεσὸς λαὸς τῶν Δακῶν, ὡς ἀπὸ τῶν σῶν ὀρμώματος ἀρετῶν, ἐπισημοτέραν ἐνδείκνυται εὐθυμίαν· εἰκότως καὶ τοῦτο· ἂ γὰρ γρηστῷ Ήγεμόνι πρὸς εὐγνώμονα λαὸν τὸ φιλοσοφίας θεοπίτεροι προτείναι, ταῦτη ὀρῶμέν σοι ἐκ περιουσίας προσόντα, ἐπιστήμην, δύναμιν, τὸ νόρμιμον εἶναι· ἐπιστήμην μὲν, ἦν οὐχ ἔτερον εἶποι τις ἄλι, οὐ θεοῦ ἐξομοίωσιν, ἐξ αἵς ὀρμώμενος σὸν βουλῆ, καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἐπιστημένως πάντα ἀξιοῖς· καὶ δὲν ἀν εἴη, οὐ οὔτε γεγνόμενον, τὴν σὴν δικλεῖηθε σύνεσιν, οὔτε πραττόμενον, οὐ ἐδύνατο· ἂν ἀμαρτῶν διαπρέτεισθαι. θύματα δὲ αὐτοῦ οὐ δρόμενος;

ἐν καιρῷ, ἔτικές πολλάς εἰς, εἴπη παρείκοι, τὸ ἀντι-
κείμενον· (εἴγε δίκη κατὰ τὸν Σταγειερίτην ὑστριχή ἐστι πο-
νηρία;) μήτε τοῖς τὸ ἄδικον οὐλομένοις ἐπιτρέπων παρασύρειν
τὸ ἀκρίβες, μήτε τοῖς τοῦ δικαίου ἔχομένοις συγχωρῶν ἐκ
μιητσεώς διαρθείρεσθαι πρὸς ἐκείνους· ἀλλὰ τῷ αὐτῷ πάθει
τοὺς μὲν ἐν τῷ νομίκῳ ετερίζων, τοὺς δὲ μέθιστῶν πρὸς
τὸ βελτιόν. Διὰ δὲ τῶν νόμων αὐθίς ἐπὶ τὰ πρακτέα βα-
δίζοντι, οὐκ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ τῶν ἀπάντων ἀντις, ὡς μὴ μετὰ
λόγου γενομένω σοι μέμψιτο, τῶν ἀπάντων, οἷον δὴ λύχνου
τοῖς σοὶ ποσὶ τοῦ θείου νόμου τιθέντος κατὰ τὸν θεοπάτο-
ρα, καὶ φωτὸς ἐν τοῖς τρίσοις σου, ὡς ἐν σταθερῷ μεσημ-
βρίᾳ ἔξπγουμένου πρὸς τὴν ἀληθείαν· Περὶ δὲ τῆς γρήστο-
τητος καὶ ἐπιεικείας τί καὶ ἀν εἶποι; ἀλλ' ἐν τούτῳ μᾶλισθ
ὑπάργειν τὸν τοῦ Ήγεμόνος ἀρετὴν οὐδεὶς οὐδὲ ὅστις τῶν
ἐπὶ λόγοις κλεῖδομένων οὐκ ἀν ὄμολογήσειν· καθάπερ γὰρ
τοῦ γῆλίου ἀμα προκύπτοντος τοῦ δρίζοντος, πάντες τῆς αὐτοῦ
ἀκτίνος ἀπολαμβάνουσιν· οὗτοι καὶ τοῦ γρήστοῦ Ήγεμόνος
τοὺς ὑπὲρ αὐτὸν, οὓς μὲν μᾶλλον, οὓς δὲ ἡδονήν, δισπερ συμ-
βαίνει ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως, τῆς εὔποιίας κάντας μετέ-
χειν τὸ μέρος εἰκὸς· ὅτι δὲ καὶ πί τῆς ἀληθείας ταῦθ' οὗτος
ἔχει, ὑπὸ μηδενὸς μὲν κόμπου εἰς ὑπερβολὴν ἔξαιρόμενα,
ἀλλ' ἔργῳ μᾶλλον καὶ πρὸς εἰδότας ταῦτα πιστούμενα, αὐ-
τὰ δὴ ταῦθ' ἀποι πρὸς τοὺς πιστοὺς ὑπηκόους ἐναγγειο-
εὐεργέτηται, φίλοις θ' ἀμα καὶ οἵς ὡς ἐτέρως ἔγει τὰ πρά-
γματα, τοῖς μὲν καθ' ἡδονὴν, τοῖς δὲ καὶ πρὸς ἀγθηδόνα.
κατὰ πᾶσαν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην, ἀνακήρυξαν πόλεμος
γὰρ πολυετῆς ἄγων καὶ φέρων τὴν χάραν, οὐχ διπας παρῶν
πολλὰ ἐπίνεγκεν αὐτῇ χαλεπά, ἀλλὰ καὶ εἰρήνης γεγενη-
μένης, οὐκ ἀλάττω ὄπισθε διηγή, καταλέλοιπεν, οἷον γεωργίας

έμπλουτον, φυτουργύας στέρησιν, κτηνῶν παντοίων φθοράν· καὶ δὲ ἀκαγούμενοτεκτον τὴν ἐν τοῖς ὄροις τῶν φρουρίων παθαι-
ρεσιν. Ανάγκης οὖν οὕσης εἰς τὸ ἀρχαῖον πάντα ταῦτα ἀνα-
στηναί, ίνα μὴ τὸ ὑπῆκοον πόνον πόνῳ προσθέντες, ἐν προσ-
μίοις ἀποναρχήσωσι, καὶ τῶν περιώτων οὗτῷ τὰ δεύτερα
χαλεπότερα γένηται, Ήγεμόνος ἔδει γρηστότητι καὶ δυνάμει
τῶν πρὸς πολλῷ διαφέροντος, οἷς σὺ αὐτὸς Ήγεμόνων ἀπάν-
των ἐπιεικέστατες, ἀνεφέντες ἡμῖν ἄκρος τὸ συναμφότερον·
τά τε γὰρ παρὰ τῆς χραταιᾶς θασιλείας ἐντεκμένα ἐκτε-
τλεκας ἄριστα, καὶ ὥσπερ σοι τὸν ἐσγάγτως ἐκ γρηστότητος
πέπρακται, μυρίκ μὲν στόματα, μυρίαι δὲ γλῶσσαι περὶ
πᾶσιν ἀνθρώποις ὑμνοῦσαι, τῆς ἀξίας οὐκ ἂν ἔξικοιντο ὄρῶν
γὰρ ἐκ πολλοῦ πονούμενον τὸ ὑπῆκοον, καὶ μέγις τι τὴν ψυ-
γὴν κατὰ πατέρων φιλόστοργον παθαινόμενος, ὡς ἄλλος Σό-
λων, τὴν τῶν φόρων σεισάγθειαν αὐτοῖς ἀνέναι γρόνῳ τα-
κτῷ γενναίως ὑπέστης· ταῦτα δ' οὔτω γνωμένα τίνα ἐκπλη-
ξιν τοῖς διαφόρως ἔχουσι πρὸς τὰ σὰ οὐκ ἐπίγνεγκα; τίνα
δὲ τῶν φίλα φρονούντων οὐγὶ ἐνεποίησεν εὐχροσύνην καὶ ἡ-
δονήν; πῶς δ' οὐκ ἂν καὶ τὸν ἀπαντά αἰῶνα τῇ μητρὶ τῶν
ἐπιγιγνομένων τοῦτ' ἀνάγγραπτον ἀποκέοιτο; καὶ μάλισθ'
ἐπειδὴν ἡμῖν καὶ ἄλλων ἔτι πολλῶν πολλῆς ὑπούστες ὀλπί-
δος; οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθι ετῆσαι, τὴν προσίρεσιν πέφυκε,
ἄλλα πολλῷ πλείους ἐν τῷ μελλοντὶ ἀποταμιεύῃ τὰς εὐ-
ποίας· καί γε εἰκότως· εἰ γὰρ τοῦ παθεῖν κακῶς τὸ δράν κα-
τὰ τὸν εἰπόντα φευκτότερον, πῶς τὸ εὖ ποιεῖν πασῶν τῶν
ἀρετῶν οὐχὶ αἱρετώτερον; καὶ ταῦθ' Ήγεμόνι, οὐ γνώρισμα
μάλιστα· τὸ φιλάνθρωπον;

Πρὸς ταῦτα τοίγιν καὶ τὰ τοιαῦτα, οἷον περιλαμπόμενο;
ἢ πολυεὐλαλεκτος οὗτος λαὸς, καὶ περιγραφής ἐπὶ τούτοις γε-

νόμενος, δέ τε Ελέρος ἀπας καὶ τὸ Γερονία τοῦ Ἀργυρούμα-
νος πρεξάσχοντος, ἐπιεύχονται. Ζήτω, καὶ τὰ λοιπά.

*Ἐτερον κατὰ τὴν γένησιν τοῦ Σωτῆρος.

Θεὸς ἐπὶ γῆς τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα μᾶλλον τὸ προσνάρχως
κακαλυμμένον μυστήριον, τοῦθ' ἡμῖν ἀποκαλύπτεται σήμε-
ρον, τὴν τε τοῦ θεοῦ ἐξ οὐρανοῦ εἰς ἡμᾶς δηλοῦν συγχατά-
βασιν, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς πάμποις οὐρανοὺς καταγγέλλων
ἀνάβασιν· ἐπειδὴ γὰρ ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ὅφεως μὲν ἀπά-
τη, γυναικὸς δ' ἐπιγρείχει απαλότερον μὲν αὐτῆς προπαθού-
στης, πιθανώτερον δὲ τῷ ἐξαπατηθέντι τὸ ἀπηγορευμένον
προσαγαγούστης, κατὰ τῆς ἐντολῆς ἐξωλίσθησε, τοῦτο Πα-
ραδείσου ἄμα τοῦ θεοῦ ἐξόριστος γίγνεται· καὶ ἀντὶ τῆς θείας
καὶ ἀρχιτύπου ἔκείνης στολῆς, τοὺς δερματίνους χιτῶνας,
τὴν παχυτέραν ταύτην σάρκα, τὴν θυητὴν καὶ ἀντίτυπον
ἀμφιένυνται· τοῦτο γοῦν ἀρχὴ καὶ φύσις τῆς κακίας ἐγένετο·
ἔξ οὖτος πολλὰ ἐν πολλῷ τῷ χρόνῳ ὑστερον ἀνεβλάστησαν ἀ-
μαρτήματα, οὔτε λάγῳ, οὔτε νόμῳ θεοῦ κωλυθῆναι δυνάμε-
να, οὐκ ἀπηλαῖς, οὐ πληγαῖς, κατακλυσμοῖς, σαισμοῖς,
σημείοις ἐξ οὐρανοῦ, σημείοις ἐξ αέρος, ἐκ γῆς καὶ θαλάσ-
σος· οὐδὲν τούτων ἐξιόχρεων γέγονα στῆσαι πῃ τὸ κακόν·
ἄλλ' οὐσφε συγνότερος μεταξὺ διέρρεε ὁ χρόνος, τοσούτῳ τὸ
τῆς ἀμαρτίας ἐπετείνετο ἐπὶ πλέον, φόνοι, μοιχίαι, ἀνθρο-
μανίαι, καὶ τὸ χείριστον μετάθεσις λατρίας ἀπὸ τοῦ πε-
ποιηκότος; ἐπὶ τὰ κτίσματα. Τις οὖν καὶ πούσις φαρμάκοις
τὸ νόσημα τοῦθ' ἴκανὸς ἦν ἱζεσθαι θυητὸς, η ἀθάνατος,
καὶ τῆς ἀλλου μετέχων φύσεως; οὐδεὶς δῆπου· ἔδει ἀρχ
ἴλθοντος τοῦ τοῦνόμου εληξάματος; ἐξαποσταλῆναι τὸν υἱὸν

καὶ λόγον τοῦ θεοῦ παρ' αἴτου τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, τὸν προσδένειν, καὶ ἀδρατον, τὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀρχὴν, τὸ ἄλλο φωτός φῶς, τὸν παγγὴν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας· καὶ ὡς ἀπερμάλλεκτον εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν ἴδιαν εἰκόνα χωρῆσαι, καὶ σάρκα φορέσαι διὰ τὴν σάρκα, καὶ ἀνθρώπου οὐλας γενέσθαι, πλὴν τῆς ἀμαρτίας διὰ τὸν ἀνθρώπον, κυριεύνται μὲν ἐκ παρθένου, καὶ φυχὴν καὶ σῶμα προκαθαρίστης τῷ πνεύματι προελθόντα δὲ μετὰ τοῦ προσχήματος ἐν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, τοῦ μὲν θεόσαντος, τοῦ δὲ θεωθέντος· τῶς οὖν οὐ μίζες τοῦτο ἀμφοῦν καὶνὴ καὶ παρέθυξες, καὶ πλοῦτος τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἀναξῆληπτος; ἐπειδὴ γὰρ μεταδούς μοι τοῦ χρείστονος πρότερον, εὑρέ με ἀπάτη τοῦ ὄφεως μὴ φυλάξαντα, μετέλαβε τοῦ χείρονος ὑστερον, καὶ διευτέρων κοινωνεῖ μοι κοινωνίαν, θεοειδεστέραν τε καὶ πολλῷ τῷ λόγῳ ὑψηλοτέρουν, ὅπως ἀνασώσας τὴν εἰλόνα καὶ τοὺς οὐρανοὺς ἀναβιβάσας, προσαγαγὼν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ, θεὸν ἀπειργάστης· καὶ ταῦτα μὲν ὁ θεῖος λόγος, λόγος μὲν πιστευόμενος, μνήμητος δὲ ὄρθρον.

Ἔμεις οὖν ἀντὶ τούτων τίνας θυσίας ἔσμεν αὐτῷ ὄφειλέται προσενεγκεῖν, καὶ μάλιστα νῦν σου, εὐμένεστατε καὶ ἀπεικίστατε Ἡγεμών, εὔτυχῶς οὐτω καὶ κατὰ τρόπον τὴν μονεύοντος; δεῖ γὰρ δῆπου οὐχ ὅπως, ἐφ' οἷς ἡμῖν τὰ τῆς σωτηρίας θεοπρεπῶς φένοντος, μετὰ τῶν ἀγγέλων ἀναπέμποντας αἶνον, τὸν σωτῆρα δοξολογεῖν· ἀλλὰ καὶ εἰς ὃν ἡμῖν τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν προύνόσεν, τὴν μόνην ἐπιστήσας ἡμῖν τὴν μεμόνων ἀπάντων ἀπεικίστατόν τε καὶ δικαιούταν, οὐκ ὅλαττο αὐτῷ, καὶπὶ τούτῳ θύσαι εὐχαριστήρια· τριακοστὸν γάρ τὴν περίπου ἔτος ταῦτι, τὴνίκα νῦν πρῶτον ἀναράχαιμεν τὴν χώραν ταύτην, πολλῶν καὶ μεγάλων ταλαιπωρῶν; τῶν μὲν ἐκ πολέμου, τῶν δὲ καὶ εἰς ἀγγαριῶν, συ-

νέχειν ἔχουσῶν, ταχοῦσκεν τελίας ἀμφοτέρων ἀπελλαγῆς·
τις γάρ οὐδιαιρεύεται, δύος μὲν ἐν πολέμοις φόρους
προστεγνόν, δύοις δὲ μετὰ τούτους πράγμασι τοῖς αἷνοις καὶ
κάτω ἀνάγκη τῶν περιεστάσεων πεπόμενον τὸ ὑπήκοον,
νῦν τῶν μὲν ἀνακούφιστον εὑρε, τῶν δὲ καὶ οὐλῶς ἀπελλα-
γῆν; καί γε εἰκότως. χρηστοῦ γάρ Ηγεμόνος κατὰ τὸν τοῦ
Βίσαντος λόγον πλουσιώτερον μὲν οὖ, εἴγε ποτὲ πεύσαιτο τῆς
ἀρχῆς· ἐνδοξότερον δὲ καὶ μεγαλοφρονέστερον φαίνεσθαι,
χρυσῷ μὲν δυσάλωτον, λόγῳ δὲ εὐχλωτον, γνώμῃ δὲ κρείτ-
τῳ πάντων γεγενημένον, ἀτέ εἰδότα καλῶς, ὃς οὐδὲν οὕτω
περιεπούδαστον ἀρχοντι, ὃς καὶ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀρ-
χῆς πάντα δικαίως πράττειν, καὶ παυσαμένῳ ποτὲ, πάντα
χρηστά περὶ τῶν ἀρχέντων αὐτῷ μαρτυρεῖσθαι· τι γάρ
օφελος; τῆς μὲν ἐν γράμμασι καὶ προσγυρίαις καὶ πάσῃ τῇ
φαινομένῃ ταύτῃ τοῦ βίου δραματουργίᾳ ἀντιποιεῖσθαι· τι-
μῆς, τῶν δὲ πράγματων, ἐφ' οὓς τὰ ὄνόματα, ὅπερ ἀν ἀλ-
λος πάθος, ψευδωνύμου δόξης τυχὸν ἐφιέμενος, μηδεμίαν
φροντίδα ἔχειν; οὐδὲ γάρ εἶ εἴθους ἀπλῶς, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ
προαιρέσεως, τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπερογκῇ τὸ ἀργων
εἶναι κεκλήρωται· διὸ καὶ οὐκ ἄλλω, ἢ ταῖς τε κοιναῖς ὑπὲρ
ἀπάντων ὠφελείαις καὶ ἐπιμελείαις, καὶ τῇ μεμερισμένῃ τῶν
οὐλῶν ἐπιστασίᾳ πλέον ἔχειν ἐκάστου τῶν ὑπηκόων ἀστῷ
օφειλόμενον συνεπίσταται· ἵν· οὕτῳ πάνθ' ἡμῖν ἐκ δίκης καὶ
νόμου καὶ ἄμα ἀρχοντος ἀγαθοῦ κατὰ τρόπον πάντα εἴη δια-
κοσμούμενα· ὃν ἀνευ οὐδέ ἀπόλαυσις οὐδενὸς, οὐδὲ χρῆσις
ἀγαθὴ τῶν παρόντων, οὐδὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς οὐδὲν ὄφελος·
δίκη γάρ νόμου ἀν εἴη τέλος· νόμος δὲ, ἐργον ἀρχοντος· ἀρ-
χῶν δὲ, εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντας δρῦμῶς διέποντος καὶ κο-
μοῦντος.

Ἄλλα ταῦτα μὲν εἴη διὸ θεως καὶ ἔτερα κοινά· ὁ δὲ σὺ;

μεγαλοπρέπεστατά Ήγεμόν, ἐξαίρετόν ἔστι παρὰ πᾶσι, καὶ
ὅ συμπλήθεν μεγίστην ἀπειροχαλίαν καταγνοί τοῦ λόγου, ἐ-
κεῖνόν ἔστι, τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόμουσον πρὸς ὃ οὗτ' ἔξωθεν
τῆς Ιουδαίας ἐπήρεισ, οὔτε φύσιος ὁ παρὰ τῶν διμοτέχνων τοῖς
τῶν Μουσῶν ἡμῖν τατεινοῖς νεοκόροις τε καὶ θερέποντει σὺν
πολλῷ θερύβῳ ἀντιστρατεύμν πρὸς δν κατάφεύγειν πεφύ-
κασιν οἱ ταῖς τῶν καλῶν κατὰ τοὺς φωύλους τῶν δημιγω-
γῶν ἀντιπολιτευόμενοι πράξεις, καὶ τὰς καθεστῶτα διαστρέ-
ψαι ἐπιβαλλόμενοι· οἱ γὰρ τοιοῦτοι, ἐκειδὸν οἰκείας σφίσιν
εὗτοις εὑρώσι προαιρέσεις, τὶ οὐκ ἐν πράττουσιν μέχρις ἂν
εὐταῖς ἀποχρήσωνται πρὸς τὸ ίδιον βουλημα; ἀλλ' ὁ φιλό-
μουσος ζῆλος τοῦ ὑψους σου, χρείττων οἰστοῦν ἀπάτης γε-
νόμενος, οἶνον εἰκός ἦν τὸν μετὰ κρατίστης καὶ προαιρέσεως
καὶ συνέσεως εὐγνώμοσιν ὑπηκόοις τὸ πάντων καλλιστον
τοῦτο ἔργον, τὸ Σχολεῖον φημι, συστήσαντα, καὶ κρατούνα-
τα, τάς τε καταμέμψεις ἐκείνων διέλυε, καὶ τοῦ λοιποῦ ή-
τυγίαν ἡμῖν παρέσχεν,

» Εἴσοπος τις θεῶν ἀναστηράζειν καὶ κατακόπτειν φρένας. »

Δεινὸν γὰρ ἦν ὡς ἀληθῶς, εἴτις καὶ τὴν περὶ ταῦτα σου δό-
ξαν, καὶ τὴν κοινὴν ὥρθελειαν καὶ ἐπίδοστν λυμαίνεσθαι ἐπι-
βάλλοιτο· διὸ κρότος ἦν ἐπὶ τούτοις καὶ μυρία ψδὴ πολυα-
ρίθμων ἀνθρώπων, παιδῶν, πατέρων, μητέρων, ἀπάντων
εὐγνωμονούντων, καὶ γλυχομένων τῆς κοινῆς βελτιώσεως,
καὶ τότε μὲν, τί νίκα νενίκηκεν η ἀλήθεια, ἐπεινεσάντων
καὶ θυσάντων σωτήρια· καὶ νῦν μετὰ παντὸς τοῦ Κλήρου καὶ
τῆς Γέρουσίας, τοῦ ἀργυρούμενος προεξέρχοντος, εὐφημούν-
των καὶ εὐχομένων. Εἴη σου τὸ τρισδύνιον ὑψος· καὶ τ. λ. π.

» Τοιοῖσδ' ἦσε τάραννον, φυσάμενος μέγα δαύκας,
Διασπετὴν ὄφιν εἰς τὴν πόλιν ἦθος ἄγων.

» Πήπιος, Διθίοπος δέρρην δνοφερὰν ἀπομάττων.
Δοκίς ίὸν μὲν ἀμεῖν, οὐ μέλι δ' εἶδε φύειν.

» Οὐδέ γε φεύγειν ἡν ποθ' ὅλως, βωστρεῖν τα Μαρταῖν
Μητέρας δεινὴν, οὐ μετά τέκα πῆμα βρετοῖς.